

Пістрява стрічка (Дойл Артур Конан)

[Конвертовано сайтом javalibre.com.ua]

Пістрява стрічка

Артур Конан Дойл

Переглядаючи свої записи про пригоди Шерлока Холмса, — а таких протягом останніх

восьми років у мене зібралося більш як сімдесят, — я знаходжу в них чимало трагічних випадків, часом забавних і вигадливих, але жодного банального:

працюючи з любові до свого мистецтва, а не заради грошей, Холмс ніколи не брався

за розслідування звичайних, буденних справ, його завжди притягувало до чогось надзвичайного або навіть фантастичного.

Особливо вигадливою здається мені справа добре відомої в Сурреї родини Ройлоттів

із Сток-Морона. Ми з Холмсом, обидва неодружені, жили тоді разом на Бейкер-стріт. Можливо, я опублікував би свої записи й раніше, але я поклявся тримати цю справу в таємниці і звільнився від свого слова лише місяць тому, коли передчасно померла жінка, якій я його дав. Мабуть, незайвим буде розповісти про

цю історію ще й тому, що чутки приписують смерть лікаря Грімебі Ройлотта ще жахливішим обставинам, ніж вони були в дійсності.

Прокинувшись одного квітневого ранку 1883 року, я побачив, що Шерлок Холмс стоїть біля мого ліжка. Одягнений він був не по-домашньому. Звичайно він уставав

з ліжка пізно, але зараз годинник на каміні показував лише чверть на восьму. Я глянув на нього з подивом і навіть з деяким докором, адже сам я був вірний своїм звичкам.

— Як не жаль, Вотсоне, але мушу вас розбудити, — сказав він. Певно, такий уже сьогодні день. Спочатку розбудили місіс Хадсон, вона мене, ну, а я — вас.

- І що ж там таке? Чи не пожежа, бува?

— Ні, клієнтка. Приїхала якась дівчина, вона страшенно схвильована і неодмінно хоче побачитися зі мною. Вона чекає в приймальні. А коли молода дама

відважується у таку ранню годину подорожувати вулицями столиці і піднімати з ліжка незнайомих людей, то, гадаю, вона хоче повідомити щось дуже важливе. Справа може бути цікавою, і вам, звичайно, захочеться почути про все з перших уст. От я і вирішив надати вам цю можливість.

— Буду щасливий почути таку історію.

Я не знав більшої втіхи, як спостерігати за Холмсом під час його професійних занять, милуючись його стрімкою думкою. Іноді здавалося, що він розв'язує пропонувані йому загадки не розумом, а якимсь натхненним чуттям, хоч насправді всі його висновки ґрунтувалися на точній і строгій логіці.

Я швидко одягнувся, і за кілька хвилин ми вже спускалися у вітальню. Помітивши нас, дама, уся в чорному, з густою вуаллю на обличчі, підвелася.

— Доброго ранку, пані, - сказав Холмс привітно. — Мене звуть Шерлок Холмс. Це мій близький друг і помічник, доктор Вотсон, з яким ви можете бути так само відверті, як і зі мною. Ага! Як добре, що місіс Хадсон здогадалася затопити камін. Я бачу, ви дуже змерзли. Сідайте ближче до вогню і дозвольте запропонувати вам чашечку кави.

— Не холод змушує тремтіти мене, містере Холмсе, — стиха промовила жінка, сідаючи до каміна.

— А що ж?

— Страх, містере Холмсе, просто жах!

З цими словами вона підняла вуаль, і ми побачили, яке в неї посіріле, змарніле обличчя. В її очах був помітний переляк, немов у зацькованого звірка. Їй було не більше тридцяти років, але у волоссі вже блищала сивина, і вигляд вона мала вкрай стомлений і змучений.

Шерлок Холмс окинув її своїм швидким, проникливим поглядом.

— Вам не треба боятися, — сказав він, лагідно погладивши її по руці. Я переконаний, що нам вдасться все владнати... Ви, я бачу, приїхали ранковим поїздом.

— Хіба ви мене знаєте?

— Ні, але я помітив у вашій лівій рукавичці зворотний квиток. Ви сьогодні рано встали, а потім добиралися до станції, довго трясучись у двоколці⁶⁸ вибоїстим шляхом.

Дама різко здригнулася і спантеличено глянула на Холмса.

— Тут немає нічого дивного, пані, - сказав він, посміхнувшись. — Лівий рукав вашого жакета принаймні в сімох місцях заляпаний брудом. І плями зовсім свіжі. Так забруднитися можна тільки в двоколці, сидючи по ліву руку від кучера.

— Усе так і було, — сказала вона. — Близько шостої я вибралася з дому, двадцять

хвилин на сьому була в Лєтерхеді і першим поїздом приїхала в Лондон, на вокзал Ватерлоо... Сер, я більше не витримаю цього, я збожеволію! У мене немає нікого, до

кого я могла б звернутися. Втім, є одна людина, яка співчуває мені, але чим вона може мені допомогти, бідолаха? Я чула про вас, містєре Холмсе, чула від місіс Фарінтош, якій ви допомогли, коли її спіткало горе. Вона й дала мені вашу адресу. О сер, допоможіть і мені або принаймні спробуйте хоч трохи кинути світла в той непроникний морок, що оточує мене! Я не зможу віддячити вам зараз за ваші

послуги, але через місяць-півтора я вийду заміж і матиму право розпоряджатися своїми доходами, тоді ви побачите, що я вмію бути вдячною.

Холмс підійшов до конторки,⁶⁹ відкрив її, дістав звідти записну книжку.

— Фарінтош... — сказав він. — Авжеж, я пригадую цей випадок. Він пов'язаний з

опаловою тіарою.⁷⁰ По-моєму, це було ще до нашого знайомства, Вотсоне. Можу вас

запевнити, пані, що я буду щасливий поставитися до вашої справи з такою ж ретельністю, як і до справи вашої приятельки. А винагороди мені ніякої не потрібно, бо моя робота і є мені винагородою. Звичайно, у мене будуть деякі витрати і їх ви зможете відшкодувати, коли вам буде зручно. А тепер прошу повідомити нам подробиці, щоб можна було скласти думку про вашу справу.

— На жаль! — відповіла дівчина. — Жах мого становища в тому, що мої страхи такі

непевні і неясні, а підозри ґрунтуються на таких, здавалося б, малозначущих дрібницях, що навіть той, до кого я маю право звернутися по допомогу й пораду, вважає всі мої розповіді маячнею знервованої жінки. Він не говорить мені прямо; але я читаю це в його заспокійливих словах і ухильних поглядах. Я чула, містере Холмсе, що ви, як ніхто інший, розбираєтеся в різних порочних нахилах людського

серця і можете порадити, як мені бути серед небезпек, що мене оточують.

— Я слухаю, пані.

— Мене звуть Елен Стоунер. Я живу в домі свого вітчима. Він останній нащадок одного з найстаріших в Англії саксонських родів Ройлоттів зі Сток-Морона, що на західному кордоні Суррея.

Холмс кивнув головою.

— Мені знайоме це ім'я, — сказав він.

— Були часи, коли родина Ройлоттів належала до найбагатших в Англії. На півночі

їхні володіння простягалися до Беркшира, а на заході до Хампшира. Але минулого

століття чотири покоління поспіль проциндрили сімейні статки, поки врешті один із спадкоємців, пристрасний гравець, остаточно розорив родину в часи регентства.

Від колишніх маєтків залишилися лише кілька акрів⁷¹ землі та старовинний

будинок, споруджений років двісті тому, а нині от-от розвалиться під тягарем заставних. Останній поміщик із цього роду ледве животів у своєму будинку, будучи

злиденним аристократом. Але його єдиний син, мій вітчим, зрозумівши, що треба якось пристосовуватися до нових умов, позичив у якогось родича необхідну суму грошей, вступив до університету, закінчив його з дипломом лікаря і поїхав у Калькутту, де завдяки своєму вмінню та витримці невдовзі здобув широку практику.

Але якось у його домі сталася крадіжка, і розлючений Ройлотт мало не до смерті побив тубільця-дворецького. Ледве уникнувши страти і провівши тривалий час у в'язниці, він повернувся до Англії похмурих і розчарованих.

В Індії лікар Ройлотт одружився з моєю матір'ю, місіс Стоунер, молодою вдовою генерал-майора артилерії. Ми були близнятами — я і моя сестра Джулія, і, коли мати знову виходила заміж за лікаря, нам виповнилося по два роки. Вона мала чималі статки, що давали їй не менш як тисячу фунтів прибутку на рік. Оскільки ми жили разом, то вона заповіла розпоряджатися ними лікареві Ройлотту за умови,

що, коли ми вийдемо заміж, то кожній із нас дістанеться певна щорічна сума.

Невдовзі після нашого повернення до Англії моя мати померла — вона загинула вісім років тому в залізничній катастрофі під Кру. Після її смерті лікар Ройлотт облишив свої спроби влаштуватися в Лондоні й налагодити там медичну практику і

разом із нами оселився в родинному маєтку в Сток-Мороні. Грошей нашої матері цілком вистачало на всі наші потреби, і, здавалося, ніщо не могло стати на шляху нашому щастю.

Але дивна зміна сталася з моїм вітчимом. Замість того, щоб заприятелювати із сусідами, які спочатку зраділи, що Ройлотт зі Сток-Морону повернувся в родинне гніздо, він замкнувся у своєму будинку і дуже рідко виходив на люди. А якщо й виходив, то щоразу накидався з лайливими словами на першого-ліпшого, з ким доводилося йому зустрітись. Люта запальність, яка доходила часом до нестями, була притаманна всім чоловікам цього роду, а в мого вітчима вона, очевидно, що більше посилилась через тривале перебування в тропіках. Не раз він зчиняв страшенні сварки із сусідами, двічі справа кінчалася поліцейською дільницею. Він

зробився грозою всього селища... Треба сказати, що він має неймовірну фізичну силу, і люди при зустрічі з ним буквально кидаються геть, бо у гніві той зовсім не володіє собою.

Минулого тижня він пожбурих у річку місцевого коваля, і, щоб відкупитися від публічного скандалу, я мусила віддати всі гроші, які змогла зібрати. Єдині його друзі — мандрівні цигани, він дозволяє цим бродягам ставати табором на невеликому, зарослому ожиною клаптику землі, що залишився від родового маєтку, а іноді тижнями мандрує разом із ними. Ще він має пристрасть до тварин, яких надсилає йому з Індії один знайомий, і зараз по його володіннях вільно розгулюють гепард і павіан, страхаючи жителів не менше, ніж їхній хазяїн.

З моєї розповіді ви можете зрозуміти, що в житті — і моєму, і сестри — мало було веселого. Ніхто не хотів найматися до нас прислугою, і тривалий час усю домашню роботу ми виконували самі. Сестрі було всього тридцять років, коли вона померла, а в неї вже починала пробиватися сивина, як зараз оце в мене.

— То ваша сестра померла?

— Вона померла рівно два роки тому, і саме про її смерть я й хочу вам розповісти. Ви самі розумієте, що за таких обставин ми майже не зустрічалися з людьми нашого віку й нашого кола. Правда, у нас є незаміжня тітка, сестра нашої матері, міс Гонорія Вестфайл, котра живе біля Харроу, і час від часу нас відпускали погостювати в неї. Два роки тому Джулія святкувала там Різдво і зустрілася з відставним майором флоту, який став її нареченим. Повернувшись додому, вона розповіла про свої заручини нашому вітчиму. Вітчим не заперечував проти її заміжжя, але за два тижні до весілля сталася жахлива подія, що позбавила мене моєї єдиної подруги...

Шерлок Холмс сидів у кріслі, відкинувшись назад і підклавши під голову диванну подушку. Очі його були заплющені. Та ось він підняв голову і глянув на

відвідувачку.

— Прошу вас, розповідайте, не пропускаючи найменшої подробиці, - попросив він.

— Мені легко бути точною; бо всі події тих жахливих днів закарбувалися в моїй пам'яті... Як я вже говорила, наш будинок дуже старий, і тільки одне крило придатне для житла. На нижньому поверсі розміщуються спальні, вітальні знаходяться посередині. У першій спальні спить лікар Ройлотт, у другій спала моя сестра, а в третій — я. Спальні не сполучаються між собою, але всі вони виходять у спільний коридор. Чи досить зрозуміло я розповідаю?.

— Так, цілком.

— Вікна всіх трьох спалень виходять на галявину. Тієї фатальної ночі лікар Ройлотт рано пішов до себе, але ми знали, що він ще не ліг, бо сестрі моїй довго докучав запах міцних індійських сигар, які він мав звичку курити. Сестра не виносила цього запаху і прийшла до моєї кімнати, де ми просиділи якийсь час, розмовляючи про її майбутнє заміжжя. Об одинадцятій годині вона встала й хотіла піти, але біля дверей зупинилась і спитала мене:

«Елен, а тобі не здається, що вночі хтось свистить?»

«Ні» — відповіла я.

«Сподіваюся, ти ж не свистиш уві сні?»

«Звичайно, ні. А в чому річ?»

«Останнім часом, годині о третій ночі, мені ясно чується тихий, виразний свист. Я сплю дуже сторожко, і цей свист мене будить. Не можу зрозуміти, звідки він лунає — чи із сусідньої кімнати, чи з галявини. Я давно вже хотіла спитати в тебе, чи ти чула його».

«Ні, не чула. Може, свистять ці паскудні цигани?»

«Цілком можливо. Проте якби свист долинав із галявини, то ти теж чула б його».

«Я сплю набагато міцніше від тебе!».

«Утім, усе це дрібниці», — усміхнулася сестра, виходячи, і за якусь мить я почула, як у замку її дверей клацнув ключ.

— Он як! — сказав Холмс. — Ви на ніч завжди замикаєтеся на ключ?

— Завжди.

— А чому?

— Я, здається, вже згадувала, що в лікаря жили гепард і павіан. Ми почувалися в безпеці лише тоді, коли двері були замкнені на ключ.

— Розумію. Прошу, продовжуйте.

— Вночі я не могла заснути. Неясне відчуття якогось невідворотного нещастя охопило мене. Ми ж близнята, а ви знаєте, якими тонкими узами зв'язані настільки

близькі душі. Ніч була моторозна: завивав вітер, дощ тарабанив у вікна. І раптом серед бурі почувся жахливий крик. То кричала моя сестра. Я скочила з ліжка і, накинувши велику хустку, вибігла в коридор. Коли я відчинила двері, мені здалося, що я чую тихий свист, саме такий, як розповідала сестра, а потім щось брязнуло, немов на землю упав важкий металевий предмет. Підбігши до кімнати сестри, я побачила, що двері тихо відхиляються туди-сюди. Я спинилася, вражена

жахом, не розуміючи, що відбувається. При світлі лампи, що горіла в коридорі, я побачила мою сестру — хитаючись, як п'яна, з пополотнілим від жаху обличчям, вона простягала руки вперед, немов благала про допомогу. Кинувшись до неї, я

обійняла її, але в цю мить коліна сестри підігнулись, і вона впала додола. Її всю корчило, немов від нестерпного болю, руки і ноги судомило. Спочатку мені здалося, що вона мене не впізнає, але коли я схилилася над нею, вона раптом скрикнула... О, я ніколи не забуду того страшного голосу!

«Боже мій, Елен! — кричала вона. — Стрічка! Пістрява стрічка!»

Вона силкувалася ще щось сказати, показуючи пальцем у бік лікарської кімнати, але

новий приступ судорог урвав її мову. Я вибігла з кімнати і з криком побігла за вітчимом. Він уже поспішав мені назустріч у нічному халаті. Сестра була непритомна, коли він нахилився над нею. Він улив їй у рот коньяку і негайно послав за сільським лікарем, але всі зусилля врятувати її виявилися марними, і вона померла, не приходячи до пам'яті. Такий був жахливий кінець моєї любшої сестри...

— Дозвольте запитати, — сказав Холмс. — Ви впевнені що чули свист і брязкіт металу? Могли б ви засвідчити це під присягою?

— Про це мене питав і слідчий. Мені здається, що я чула ці звуки, однак завивання бурі і потріскування старого будинку могли ввести мене в оману.

— Ваша сестра була одягнена?

— Ні, вона вибігла лише в нічній сорочці. У правій руці в неї був обгорілий сірник, а в лівій — сірникова коробка.

— Отже, вона запалила сірник і стала оглядатися, коли щось її налякало. Дуже важлива деталь. А які висновки зробив слідчий?

— Він ретельно вивчив усі обставини — адже норовливий характер лікаря Ройлотта

був відомий усій окрузі, але йому так і не вдалося знайти хоч якесь пояснення смерті моєї сестри. Я засвідчила під час слідства, що двері її кімнати було

замкнено зсередини, а вікна захищені зовні старовинними віконницями із широкими

залізними засувами. Стіни були уважно вивчені, але вони скрізь виявилися міцними і непошкодженими. Огляд підлоги теж не дав ніяких результатів. Камінний

димар хоч і широкий, але його перекривають аж чотири заслінки. Отже, немає сумніву, що сестра в той момент була зовсім одна. Ніяких слідів насильства знайти не вдалося.

— А як щодо отрути?

— Лікарі досліджували її, але не знайшли нічого, що вказувало б на отруєння.

— Що ж, по-вашому, було причиною смерті?

— Мені здається, вона померла від жаху і нервового потрясіння. Але я не уявляю собі, хто міг її так налякати.

— А цигани були на той час у садибі?

— Так, цигани майже завжди живуть у нас.

— А що, по-вашому, могли означати її слова про стрічку, про пістряву стрічку?

- Іноді мені здається, що це звичайнісіньке марення, а іноді — що вони стосуються циган. Але чому пістрява стрічка? Можливо, пістряві хустки, що їх носять циганки, підказали їй цей дивний епітет.

Холмс похитав головою: мабуть, таке пояснення не задовольняло його.

— Ця справа темна, — сказав він. — Прошу вас, продовжуйте.

— Відтоді минуло два роки, і життя моє було ще самотнішим, ніж раніше. Але місяць тому один близький мені чоловік, якого я знаю багато років, зробив мені

пропозицію. Його звуть Армітедж, Персі Армітедж, він другий син містера Армітеджа з Крейнвотера, біля Редінга. Мій вітчим не заперечував проти нашого шлюбу, і навесні ми маємо обвінчатися. Два дні тому в західному крилі нашого будинку почався якийсь ремонт. Стіну до моєї спальні пробили, і мені довелося перебраться до кімнати, де померла сестра, і спати в тому самому ліжку, де спала вона. Можете собі уявити мій жах, коли минулої ночі, лежачи без сну і думаючи про її трагічну смерть, я раптом почула серед ночі той самий тихий свист, що був провісником загибелі моєї сестри. Я схопилася й засвітила лампу, але в кімнаті нікого не було. Знову лягти спати я не змогла — я була занадто схвильована, тому

одяглася і, ледве розвиднілось, вислизнула з будинку, взяла двоколку в готелі «Корона», що знаходиться напроти нас, поїхала в Петерхед, а звідти сюди — з однією тільки думкою побачити вас і попрохати у вас поради.

— Ви дуже розумно вчинили, — сказав мій друг. — Але чи все ви розповіли мені?

— Так, усе.

— Ні, не все, міс Ройлотт ви жалієте і вигороджуєте свого вітчима

. — Я не розумію вас...

Замість відповіді Холмс відкинув чорне мереживне оздоблення на рукаві нашої відвідувачки. П'ять багряних плям — сліди п'яти пальців ясно виднілися на білому зап'ясті.

— Так, з вами поводитися жорстоко, — мовив Холмс.

Дівчина густо почервоніла і поспішно опустила мережива.

— Вітчим — сувора людина, — сказала вона. — Він дуже сильний, і, можливо, сам не помічає своєї сили.

Запало тривале мовчання. Холмс сидів, підперши руками підборіддя і дивлячись на вогонь, що потріскував у каміні.

— Складна справа, — сказав він нарешті. — Мені хотілося б з'ясувати ще тисячу подробиць, перш ніж вирішити, як діяти. А тим часом не можна зволікати й хвилини. Послухайте, якби ми сьогодні ж приїхали в Сток-Морон, чи вдалося б нам оглянути ці кімнати, але так, щоб ваш вітчим про це не знав?

— Він якраз говорив мені, що збирається їхати сьогодні до міста у якійсь важливій справі. Можливо, що його не буде весь день, і тоді ніхто не перешкодить зробити це. У нас є економка, але вона стара й дурна, і я легко можу кудись відіслати її.

— Чудово. Ви нічого не маєте проти поїздки, Вотсоне?

— Ніскілечки.

— Тоді ми приїдемо вдвох. А що ви самі збираєтеся робити?

— У місті в мене є деякі справи. Але я повернуся дванадцяти годинним потягом, щоб бути на місці, коли ви приїдете.

— Чекайте нас відразу після полудня. У мене тут є також деякі справи. Може, ви залишитеся й поснідаєте з нами?

— Ні, я мушу йти! Тепер, коли я розповіла вам про своє горе, у мене просто камінь звалився з душі. Я буду рада знову побачитися з вами.

Вона опустила на обличчя чорну густу вуаль і вийшла з кімнати.

— Що ви про все це думаєте, Вотсоне? — спитав Шерлок Холмс, відкидаючись на спинку крісла.

— По-моєму, це надзвичайно темна і брудна справа.

— Досить брудна і досить темна.

— Але якщо наша гостя права, стверджуючи, що підлога і стіни в кімнаті міцні, а через двері, вікна й димар неможливо туди проникнути, виходить, що її сестра в хвилину своєї таємничої смерті була зовсім одна...

— У такому разі, що означають ці нічні свисти і дивні слова вмираючої?

— Не маю ні найменшого уявлення.

— Якщо зіставити всі факти: нічні свисти, цигани, з якими в цього старого лікаря такі близькі стосунки, натяки вмираючої на якусь стрічку і, нарешті, те, що міс Елен Стоунер чула металевий брязкіт, який міг видавати залізний засув на віконниці... Якщо згадати до того ж, що лікар зацікавлений перешкодити заміжжю своєї пасербиці, - я думаю, що ми натрапили на вірний слід, який допоможе нам розгадати цю таємницю.

— Але до чого тоді тут цигани?

— Не знаю.

— У мене все-таки є безліч заперечень...

— Та й у мене теж, і тому сьогодні ми поїдемо в Сток-Морон. Я хочу перевірити все на місці. Бо деякі обставини можуть мати фатальний кінець. Можливо, їх вдасться прояснити. Чорт забирай, а це що за мана?

Так вигукнув мій друг, бо двері зненацька широко розчинились, і в кімнату ввалився якийсь суб'єкт величезного зросту. Його костюм являв собою дивну мішанину: чорний циліндр і довгий сюртук вказували на професію лікаря, а за високими гетрами і мисливським хлистом у руках його можна було прийняти за

сільського жителя. Він був такий високий, що капелюхом зачіпав верхню поперечину

наших дверей, і такий широкий у плечах, що ледве протискувався в них. Його товсте, жовте від засмаги обличчя із слідами всіх можливих пороків було помережане тисячами зморшок, а глибоко посажені, злі очі і довгий кістлявий ніс

робили його схожим на старого хижого птаха.

Він переводив погляд то на Шерлока Холмса, то на мене.

— Хто із вас Холмс? — промовив нарешті відвідувач.

— Це моє ім'я, сер, — спокійно відповів мій друг. — Але я не знаю вашого.

— Я лікар Грімебі Ройлотт зі Сток-Морона.

— Дуже радий. Сідайте, будь ласка, лікарю, — люб'язно запросив Шерлок Холмс.

— Нема чого мені сідати! Тут була моя пасербиця. Я вистежив її. Що вона говорила вам?

— Щось не по сезону холодна погода нині, - сказав Холмс.

— Що вона говорила вам? — злобливо закричав старий.

— Утім, я чув, що крокуси цвістимуть прекрасно, — незворушно продовжував мій приятель.

— Ага, ви хочете здихатися мене! — сказав наш гість, роблячи крок уперед і розмахуючи хлистом. — Знаю я вас, негідника. Я вже й раніше чув про вас. Ви любите сунути носа в чужі справи.

Мій друг посміхнувся.

— Ви проноза!

Холмс посміхнувся ще ширше.

— Поліцейська нишпорка!

Холмс від душі розреготався.

— Ви на диво приємний співрозмовник, — сказав він. — Коли будете виходити звідси, зачиніть двері, бо тут дуже тягне.

— Я вийду тільки тоді, коли скажу все, що думаю. Не смійте лізти в мої справи. Я знаю, що міс Стоунер була тут, я стежив за нею! Горе тому, хто стане мені на перешкоді! Дивіться!

Він швидко підійшов до каміна, схопив кочергу і зігнув її своїми величезними засмаглими руками.

— Дивіться, не потрапляйте мені до лап! — прогарчав він, жбурнувши зігнуту кочергу в камін, і вийшов з кімнати.

— Який люб'язний пан! — сміючись, мовив Холмс.. — Я не такий велетень, але якби

він не пішов, мені довелося б довести йому, що мої руки нітрохи не слабкіші за його.

Сказавши так, він підняв сталеву кочергу й одним швидким рухом розпрямив її.

— Яке нахабство змішувати мене з поліцейськими сищиками! Що ж, завдяки цій події

наші розслідування стали ще цікавіші. Сподіваюся, що наша приятелька не постраждає від того, що так нерозважно дозволила цій тварюці вистежити себе. Зараз, Вотсоне, ми поснідаємо, а потім я піду до юристів і про дещо довідаюся в

них.

Була вже майже година, коли Холмс повернувся додому. В руці він тримав аркуш синього паперу, списаний якимись замітками й цифрами.

— Я бачив заповіт покійної дружини лікаря, — сказав він. — Щоб точніше розібратися в ньому, мені довелося дізнатися про нинішню вартість цінних паперів, про які в ньому йдеться. У рік смерті загальний прибуток її складав майже тисячу сто фунтів стерлінгів, але відтоді у зв'язку з падінням цін на сільськогосподарські продукти зменшився до семисот п'ятдесяти фунтів стерлінгів.

Вийшовши заміж, кожна дочка має право на щорічний прибуток — двісті п'ятдесят фунтів стерлінгів. Отже, якби обидві дочки вийшли заміж, то нашому красеню залишилися б жалюгідні крихти. Його прибутки значно зменшилися б і в тому разі, якби заміж вийшла лише одна з дочок. Я не дарма витратив сьогоднішній ранок, бо

маю тепер чіткі докази того, що у вітчима були досить вагомі підстави перешкоджати заміжжю пасербиць. Обставини занадто серйозні, Вотсоне, і не можна

гаяти ні хвилини, особливо тепер, коли старий знає, що ми цікавимося його справами. Якщо ви готові, треба скоріше викликати кеб і їхати на вокзал. Буду вам надзвичайно вдячний, якщо ви покладете в кишеню револьвер. Револьвер —

чудовий аргумент для джентльмена, який може зав'язати вузлом сталеву кочергу.

Револьвер і зубна щітка це все, що нам знадобиться.

На вокзалі Ватерлоо нам пощастило відразу ж сісти в поїзд. Приїхавши в Лестерхед,

ми в готелі біля станції взяли двоколку і проїхали миль п'ять мальовничими дорогами Суррея. Був чудовий сонячний день, і лише кілька пір'їстих хмаринок пливло в небі. На деревах і на живоplotі біля доріг розпустилися зелені бруньки, повітря було напоєне пахощами вологої землі.

Дивним здавався мені контраст між солодким пробудженням весни і жахливою

справою, через яку ми прибули сюди. Мій приятель сидів спереду, схрестивши руки, насунувши капелюха на очі й опустивши підборіддя на груди, занурений у глибокі роздуми. Раптом він підняв голову, ляснув мене по плечу і показав кудись удалину.

— Погляньте!

На схилі пагорба розкинувся великий парк, що на самій вершині переходив у густий гай; крізь гілки виднілися обриси високого даху і шпиль стародавнього поміщицького будинку.

— Сток-Морон? — спитав Шерлок Холмс.

— Так, сер, це будинок лікаря Грімебі Ройлотта, — відповів візник. — Бачите, там он щось будують, — сказав Холмс. — Нам потрібно потрапити туди.

— Ми їдемо до села, — сказав візник, показуючи на дахи, що виднілися трохи віддалік ліворуч. — Але якщо ви хочете скоріше потрапити до лікаревого будинку, вам краще перелізти отут через паркан, а потім пройти полями. По тій он стежці, де йде ця леді.

— А ця леді начебто міс Стоунер, — сказав Холмс, прикриваючи очі від сонця. — Так, ми краще підемо стежкою, як ви радите.

Ми вийшли з двоколки, розплатились, і екіпаж покотив назад у Летерхед.

— Нехай цей малий думає, що ми архітектори, — сказав Холмс, коли ми лізли через паркан, — тоді наш приїзд не викличе особливих розмов. Доброго дня, міс Стоунер!

Бачите, ми дотримали свого слова!

Наша ранкова відвідувачка радісно поспішала нам назустріч.

— Я з таким нетерпінням чекала вас! — вигукнула вона, гаряче потискуючи нам руки. — Все влаштувалось чудово, лікар Ройлотт поїхав до міста і навряд чи повернеться раніше вечора.

— Ми мали задоволення познайомитися з ним, — сказав Холмс і кількома словами розповів про те, що сталося.

Міс Стоунер сполотніла.

— Боже мій! — вигукнула вона. — Отже, він поїхав слідом за мною!

— Схоже на те.

— Він такий хитрий, що я ніколи не почуваю себе в безпеці. Що він скаже, коли повернеться?

— Доведеться йому бути обережнішим, бо тут може знайтися хтось хитріший за нього. На ніч замкніться на ключ. Якщо він бешкетуватиме, ми відвеземо вас до вашої тітки в Харроу... Ну, а тепер треба якнайкраще використати час, тому проведіть нас, будь ласка, до тих кімнат, які ми маємо обстежити.

Будинок був із сірого, покритого лишайником каменю і мав два напівкруглих крила,

розпростертих, немов клешні краба, по обидва боки високої центральної частини. В

одному крилі вікна без шибок були забиті дошками, дах місцями провалився.

Центральна частина здавалася такою ж зруйнованою, зате праве крило було зовсім

недавно оброблене, і по шторах на вікнах та синюватому димку з димарів видно було, що живуть саме тут. Біля крайньої стіни були споруджені риштування й початі деякі роботи, але жодного муляра ми не побачили.

Холмс повільно пройшовся нерозчищеною галявиною, уважно оглядаючи вікна.

— Наскільки я розумію, тут кімната, в якій ви жили колись. Середнє вікно — з кімнати вашої сестри, а те, що ближче до головного будинку, з кімнати лікаря Ройлотта...

— Цілком правильно. Але тепер я живу в середній кімнаті.

— Розумію, через ремонт. До речі, непомітно, щоб ця стіна потребувала невідкладного ремонту.

— Зовсім не потребувала. Я думаю, це просто привід, щоб переселити мене з моєї кімнати.

— Можливо. Отже, вздовж протилежної стіни тягнеться коридор, куди виходять двері всіх трьох кімнат. У коридорі, звичайно ж, є вікна?

— Так, але дуже маленькі. Пролізти крізь них неможливо.

— Оскільки ви обидві замикалися на ніч, то з коридору потрапити до вас у кімнати не можливо. Будьте такі ласкаві, пройдіть до своєї кімнати і зачиніть віконниці.

Міс Стоунер виконала його прохання. Холмс, попередньо оглянувши вікно, спробував

відчинити віконниці зовні, але безуспішно не було жодної шпаринки, крізь яку можна було б просунути лезо ножа, щоб підняти засув. у лупу він оглянув завіси, але вони були з твердого заліза і міцно вставлені в масивну стіну.

— Гм! — буркнув він, задумливо почухуючи підборіддя. — Моя первісна гіпотеза не підтверджується фактами. Коли віконниці зачинені, у ці вікна не влізти... Добре, подивимося, чи не вдасться нам з'ясувати що не будь, оглянувши кімнати зсередини.

Маленькі бічні двері вели у вибілений вапном коридор, у який виходили двері всіх трьох спалень. Холмс не вважав за потрібне оглядати третю кімнату, і ми відразу пройшли в другу, де тепер спала міс Стоунер і де померла її сестра. Це була просто обставлена кімната з низькою стелею й широким каміном, одним із тих, які

зустрічаються в старовинних сільських будинках. В одному кутку стояв комод; інший куток займало вузьке ліжко, покрите білою ковдрою; ліворуч від вікна був туалетний столик. Оздоблення кімнати довершували два плетених стільці і квадратний килимок посередині. Панелі на стінах були з темного, поточеного шашелем дуба, такі старі й вицвілі, що здавалося, їх не міняли з того часу, як спорудили цей будинок.

Холмс узяв стілець і мовчки сів у кутку. Очі його уважно ковзали вгору і вниз по стінах, бігали по кімнаті, вивчаючи й оглядаючи кожну дрібницю.

— Куди проведено цей дзвінок? — спитав він нарешті, показуючи на товстий шнур,

що висів над ліжком, торкаючись китицею подушки.

— До кімнати прислуги.

— Він начебто новіший від усіх інших речей.

— Так, його провели кілька років тому.

— Мабуть, ваша сестра попросила про це?

— Ні, вона ніколи ним не користувалася. Ми завжди все робили самі. — Справді, тут цей дзвінок — зайва розкіш. Ви мені вибачте, якщо я вас затримаю на кілька хвилин мені хочеться гарненько оглянути підлогу.

З лупою в руках він опутився на підлогу і почав повзати, пильно вивчаючи кожну щілину в дошках. Так само ретельно він оглянув і панелі на стінах. Потім підійшов до ліжка, уважно оглянув його і всю стіну, біля якої воно стояло. Потім

узявся за шнур дзвінка і смикнув його.

— А дзвінок-то несправжній! — мовив він.

— Він не дзвонить?

— Він навіть не з'єднаний із дротом. Цікаво! Бачите, він прив'язаний до гачка саме над тим маленьким отвором для вентилятора

. — Як дивно! Я й не помітила цього.

— Дуже дивно... — бурмотів Холмс, смикаючи за шнур. — У цій кімнаті багато чого

привертає до себе увагу. Наприклад, яким дурним будівельником треба бути, щоб

вивести вентилятор у сусідню кімнату, коли його з такою ж легкістю можна було вивести назовні!

— Все це зроблено теж не дуже давно, — сказала Елен.

— Приблизно тоді, коли й дзвінок, — зауважив Холмс.

— Так, саме в той час тут дещо переробили.

— Цікаві переробки: дзвінки, що не дзвонять, і вентилятори, що не вентилюють.
З

вашого дозволу, міс Стоунер, ми перенесемо наші дослідження в інші кімнати.

Кімната лікаря Грімсбі Ройлотта була більшою, ніж кімната його пасербиці, але обставлена так само просто. Похідне ліжко, невелика дерев'яна поличка, заставлена книгами, переважно технічними, крісло поруч із ліжком, простий плетений стілець біля стіни, круглий стіл і велика залізна вогнетривка шафа — ото й усе, що впадало в око, коли заходиш до кімнати. Холмс повільно походжав по

кімнаті, з неабияким інтересом досліджуючи кожну річ.

— Що тут? — спитав він, стукнувши по вогнетривкій шафі.

— Ділові папери мого вітчима.

— Ого! То, виходить, ви заглядали в цю шафу?

— Тільки раз, кілька років тому. Я пам'ятаю, там була купа паперів. — А чи немає в ньому, приміром, ката?

— Ні. Що за дивна думка!

— А ось погляньте!

Він зняв із шафи маленьке блюдце з молоком.

— Ні, котів ми не тримаємо. Але в нас є гепард і павіан.

— Ах, так! Гепард, звичайно, тільки велика кішка, але сумніваюся, що таким маленьким блюдцем молока може наїстися цей звір. Так, у цьому треба розібратися.

Він присів навпочіпки перед стільцем і заходився з величезною увагою вивчати сидіння.

— Дякую вам, усе зрозуміло, — сказав він, підводячись і кладучи лупу в кишеню. —

Ага, ось іще щось дуже цікаве!

Увагу його привернув невеликий собачий батіжок, що висів у кутку ліжка. Кінець його був зав'язаний петлею.

— Що ви про це думаєте, Вотсоне?

— По-моєму, звичайний батіжок. Не розумію, для чого треба було зав'язувати на ньому петлю.

— Не такий уже й звичайний... Ах, скільки зла на світі, і найгірше, коли злі справи робить розумна людина!.. Ну, з мене досить, міс, я дізнався про все, що мене цікавило, а тепер з вашого дозволу ми пройдемося галявиною.

Я ніколи не бачив Холмса таким похмурим і насупленим. Якийсь час ми походжали туди-сюди у глибокому мовчанні, і ні я, ні міс Стоунер не переривали плину його думок, поки він сам не вийшов із задуми.

— Дуже важливо, міс Стоунер, щоб ви точно виконували мої поради, — сказав він.

— Я виконаю все беззаперечно.

— Обставини дуже серйозні, і вагатися не можна. Від вашої повної слухняності залежить ваше життя.

— Я цілком покладаюся на вас.

— По-перше, ми обидва — мій друг і я — повинні провести ніч у вашій кімнаті.

Міс Стоунер і я здивовано подивились на нього.

— Це необхідно. Я вам усе поясню. Що це там, з того боку? Мабуть, сільський готель?

— Так, там «Корона».

— Дуже добре. Звідти видно ваші вікна?

— Звичайно.

— Коли ваш вітчим повернеться, скажіть, що у вас болить голова, підіть у свою кімнату і замкніться на ключ. Коли почуєте, що він пішов спати, знімете засув, відкриєте віконниці вашого вікна і поставите на підвіконня лампу; ця лампа буде для нас сигналом. Тоді, взявши із собою все, що вам треба, перейдете до кімнати, яку займали раніше. Я переконаний, що, незважаючи на ремонт, ви можете один раз переночувати в ній.

— Безумовно.

— В усьому іншому покладіться на нас.

— Але що ж ви збираєтеся зробити?

— Ми проведемо ніч у вашій кімнаті і з'ясуємо причину шуму, що налякав вас.

— Мені здається, містере Холмсе, що ви вже дійшли якогось висновку, — сказала міс Стоунер, доторкнувшись до рукава мого друга.

— Можливо, й так.

— Тоді, заради всього святого, скажіть хоча б, чому померла моя сестра?

— Перш ніж відповісти, я хотів би зібрати більш точні докази.

— Тоді скажіть принаймні, чи вірне моє припущення, що вона померла від раптового переляку?

— Ні, невірно: я думаю, що причина її смерті була більш матеріальна... А тепер, міс Стоунер, ми змушені вас покинути, бо якщо містер Ройлотт повернеться і застане нас, уся поїздка виявиться зовсім даремною. До побачення! Будьте мужні, зробіть усе, що я сказав, і не сумнівайтеся, що ми швидко відвернемо небезпеку,

яка загрожує вам.

Ми із Шерлоком Холмсом без найменших труднощів найняли номер у готелі «Корона».

Він виявився на верхньому поверсі, і з вікна добре було видно ворота парку і населене крило сток-моронівського будинку. В сутінках ми бачили, як мимо проїхав

лікар Грімебі Ройлотт; його важке тіло здіймалося горою поруч з худою фігурою хлопця, який правив екіпажем. Хлопцеві не вдалося відразу відчинити важкі залізні ворота, і ми чули, як гримав на нього лікар, і бачили, з якою люттю він розмахує кулаками. Екіпаж заїхав у ворота, і за кілька хвилин крізь дерева мигнуло світло лампи, запаленої в одній із віталень.

Ми сиділи в сутінках, не запалюючи вогню.

- Йй-богу, не знаю, — мовив Холмс, — чи брати вас сьогодні вночі із собою! Там дуже небезпечно.

— А я можу бути корисний вам?

— Ваша допомога може виявитися неоціненою.

— Тоді я обов'язково піду.

— Спасибі.

— Ви кажете про небезпеку. Очевидно, ви бачили в цих кімнатах щось таке, чого не бачив я.

— Ні, я бачив те саме, що й ви, але зробив інші висновки.

— Я не помітив у кімнаті нічого вартого уваги, крім шнурка від дзвінка, але, зізнаюся, не можу втямити, якій меті він може служити.

— А на вентилятор ви звернули увагу?

— Так, але мені здається, що в цьому маленькому отворі між двома кімнатами немає

нічого незвичайного. Він такий малий, що навіть миша навряд чи зможе пролізти крізь нього.

— Я знав про цей вентилятор ще до того, як ми приїхали в Сток-Морон.

— Дорогий мій Холмс!

— Так, знав. Пам'ятаєте, міс Стоунер сказала, що її сестра чула запах сигар, які курить лікар Ройлотт? А це вказує на те, що між двома кімнатами є отвір, і, звичайно ж, дуже малий, інакше його помітив би слідчий під час огляду кімнати. Я

вирішив, що тут має бути вентилятор.

— Але яку небезпеку може таїти в собі вентилятор?

— А подивіться, який дивний збіг: над ліжком влаштовують вентилятор, вішають шнур, і леді, яка спить у ліжку, помирає. Хіба це не вражає вас?

— Я й досі не можу зв'язати ці обставини.

— А в ліжку ви не помітили нічого особливого?

— Ні.

— Воно пригвинчене до підлоги. Ви коли-небудь бачили, щоб ліжка пригвинчували до підлоги?

— Таки не бачив.

— Леді не могла пересунути своє ліжко, її ліжко завжди залишалося. в одному й

тому ж положенні щодо вентилятора і шнура. Цей дзвінок доводиться називати просто шнуром, бо він не дзвонить.

— Холмсе! — вигукнув я. — Здається, я починаю розуміти, на що ви натякаєте. Отже, ми з'явилися саме вчасно, щоб відвернути жахливий і майстерний злочин.

— Так, майстерний і жахливий. Коли лікар коїть злочин, він найнебезпечніший злочинець. У нього міцні нерви і великі знання. Палмер⁷² і Прічард⁷³ були кращими фахівцями у своїй галузі. Цей чоловік дуже хитрий, але я сподіваюся, Вотсоне, що нам вдасться перехитрити його. Сьогодні вночі нам доведеться пережити чимало страшного, і тому, прошу вас, давайте поки що спокійно закуримо люльки і проведемо ці кілька годин, розмовляючи про щось веселіше.

Близько дев'ятої години світло, що виднілося між дерев, погасло, і садиба занурилася в темряву. Так минуло години дві, і раптом рівно об одинадцятій самотній яскравий вогник засяяв просто навпроти нашого вікна.

— Це сигнал для нас, — сказав Холмс, підхоплюючись. — Світло горить у середньому вікні.

Виходячи, він сказав хазяїнові готелю, що ми йдемо в гості до одного знайомого і, можливо, там і заночуємо. За хвилину ми вийшли на темну дорогу. Свіжий вітер віяв нам в обличчя, жовте світло, блимаючи перед нами в мороці, вказувало шлях.

Потрапити до будинку було неважко, бо стара огорожа навколо парку зруйнувалася в

багатьох місцях. Пробираючись між деревами, ми досягли галявинки, перетнули її і

вже збиралися лізти у вікно, як раптом якась істота, схожа на огидну

дитину-виродка, вискочила з лаврових кущів, кинулася на траву, а потім промчала

галявиною і зникла в темряві.

— Боже! — прошепотів я. — Ви бачили?

У першу мить Холмс злякався не менше, ніж я. Він схопив мою руку і стиснув її, немов лещатами. Потім тихо розсміявся і, наблизивши губи до мого вуха, пробурмотів ледве чути:

— Мила сімейка! Це ж павіан.

Я зовсім забув про лікарєвих улюбленців. А гепард, який будь-якої хвилини може скочити нам на плечі? Зізнаюсь, я відчув себе значно краще, коли, наслідуючи Холмса, скинув черевики, заліз у вікно й опинився в спальні. Мій друг безшумно зачинив віконниці, переставив лампу на стіл і швидко оглянув кімнату. Тут було все, як і вдень. Він наблизився до мене і, склавши руку дудкою, прошепотів так тихо, що я ледве зрозумів його:

— Найменший звук занапасть нас.

Я кивнув головою, показуючи, що чую.

— Нам доведеться сидіти без вогню. Крізь вентилятор він може помітити світло.

Я знову кивнув.

— Не засніть — від цього залежить ваше життя. Тримайте револьвер наготові. Я сяду на край ліжка, а ви — на стілець.

Я вийняв револьвер і поклав його скраю на стіл. Холмс приніс із собою довгу тонку тростину і поклав її біля себе на ліжко разом з коробкою сірників і недогарком свічки. Потім погасив лампу, і ми опинилися в повній темряві.

Чи забуду я коли-небудь цю страшну безсонну ніч! Жоден звук не долітав до мене.

Я не чув навіть подиху свого друга, а тим часом знав, що він сидить за два кроки

від мене з розплющеними очима, в такому ж напруженому, нервовому стані, як і я.

Віконниці не пропускали ні найменшого променя світла, ми сиділи в абсолютній пітьмі. Зрідка до нас долітав крик нічного птаха, а одного разу біля самого нашого вікна почулося протяжливе виття, схоже на котяче нявкання: гепард, мабуть, гуляв на волі. Чути було, як десь далеко церковний годинник відбивав чверті. Якими довгими вони здавалися нам, ці кожні п'ятнадцять хвилин! Пробила дванадцяту годину, першу, другу, третю, а ми все сиділи мовчки, очікуючи чогось неминучого.

Раптом біля вентилятора зблиснуло і відразу ж зникло світло, а затим почувся сильний запах горілої олії і розпеченого металу. Хтось у сусідній кімнаті запалив потайний ліхтар. Я почув, як щось рушило, потім усе замовкло, і тільки пахло ще дужче. З півгодини я сидів, напружено вдивляючись у темряву. Раптом почув якийсь новий звук, ніжний і тихий, немов з казана виривався тонкий струмінь пари. І в ту ж мить Холмс підхопився з ліжка, чиркнув сірником і почав люто хльоскати своєю тростиною по шнуру.

— Ви бачите її, Вотсоне? — проревів він: — Бачите?

Але я нічого не бачив. Поки Холмс чиркав сірником, я чув тихий виразний свист, але раптове яскраве світло так засліпило мої стомлені очі, що я не міг нічого розгледіти і не зрозумів, чому Холмс так люто хльоскає тростиною. Однак я встиг помітити вираз жаху і відрази на його мертвотно-блідому обличчі.

Холмс, переставши шмагати, пильно розглядав вентилятор, як раптом тишу ночі розітнув такий жахливий крик, якого я не чув ніколи вжитті. Цей хрипкий крик, у якому змішалися страждання, страх і лють, лунав усе голосніше і голосніше. Розповідали потім, що не тільки в селі, а й у віддаленому будиночку священика крик цей розбудив усіх сплячих. Похолодівши від жаху, ми дивилися один на одного, поки останній звук цього крику не завмер у тиші.

— Що це значить? — спитав я, задихаючись.

— Це значить, що все скінчилось, — відповів Холмс. — І, по суті, це на краще. Візьміть револьвер, і ходімо в кімнату лікаря Ройлотта.

Обличчя в нього було суворе, він засвітив лампу і пішов коридором. Двічі він постукав у двері кімнати лікаря, але зсередини ніхто не відповів. Тоді він повернув ручку і ввійшов до кімнати. Я йшов за ним слідом, тримаючи в руці заряджений револьвер.

Незвичайне видовище постало перед нашими очима. На столі стояв ліхтар, кидаючи

яскравий промінь світла на залізну вогнетривку шафу, одна з дверцят якої була напіввідчинена. Біля столу на солом'яному стільці сидів лікар Грімебі Ройлотт у довгому сірому халаті, з-під якого виднілися голі щиколотки. Ноги його були в червоних турецьких туфлях без задників. На колінах лежав той самий батіжок, який

ми ще вдень помітили в його кімнаті. Він сидів, задерши підборіддя і спрямувавши нерухомий погляд у стелю; в очах застиг вираз страху. Навколо його голови туго обвилася якась незвичайна, жовта з коричневими цяточками стрічка. З нашою появою

лікар не ворухнувся і не зронив ні звуку.

— Стрічка! Пістрява стрічка! — прошепотів Холмс.

Я зробив крок уперед. Тієї ж миті дивний головний убір заворушився, і над волоссям лікаря Ройлотта піднялася гранована голівка й роздута шия жахливої змії.

— Болотна гадюка! — вигукнув Холмс. — Найсмертоносніша індійська змія! Він помер

через десять секунд після укусу. «Хто підніме меч, той від меча і загине, і той, хто риє іншому яму, сам у неї потрапить». Посадимо цю тварину в її лігвище, відправимо міс Стоунер у яке-небудь спокійне місце і дамо знати поліції про те, що сталося.

Він схопив батіжок з колін мертвого, накинув петлю на голову змії, стягнув її з

її жахливого сідала, жбурнув усередину вогнетривкої шафи і зачинив дверцята.

Такі справжні обставини смерті лікаря Грімсбі Ройлотта із Сток-Морона. Не буду детально розповідати, як ми повідомили сумну новину зляканій дівчині, як ранковим потягом відправили її під опіку тітки в Харроу і як тупувате поліцейське слідство дійшло висновку, що лікар загинув через власну необережність, забавляючись зі своєю улюбленицею — отруйною змією. А про інше

Шерлок Холмс розповів мені, коли ми наступного дня поверталися назад.

— Спочатку я дійшов був до зовсім неправильних висновків, мій дорогий Вотсоне, —

сказав він, — і це доводить, як небезпечно спиратися на неточні дані.

Присутність циган, вигук нещасної дівчини, яка намагалася пояснити, що вона побачила при світлі сірника, — всього цього було достатньо, щоб навести мене на

помилковий слід. Але коли мені стало ясно, що в кімнату не можливо проникнути ні

через двері, ні через вікно, що не звідти загрожує небезпека мешканцеві цієї кімнати, я зрозумів свою помилку, і це може мене дещо виправдати. Я вже говорив

вам, що мою увагу відразу привернув вентилятор і шнур від дзвінка, що висів над ліжком. Коли виявилось, що дзвінок фальшивий, а ліжко прикріплене до підлоги, в

мене зародилася підозра, що шнур — лише місток, що з'єднує вентилятор з ліжком.

Мені відразу ж подумалося про змію, а знаючи, як лікар любить оточувати себе всілякими індійськими тваринами, я зрозумів, що, мабуть, угадав. Тільки такому хитрому, жорстокому лиходієві, який прожив багато років на Сході, могло спасти на думку вдатися до отрути, якої не можна знайти хімічним шляхом. Перевагою цієї

отрути, на його погляд, було й те, що вона діє миттєво. Слідчий повинен був би мати воістину гострий зір, щоб розгледіти дві малесенькі темні цятки, залишені зубами змії. Потім я згадав про свист. Свистом лікар кликав змію назад, щоб її не побачили на світанку біля жертви. Мабуть, даючи змії молоко, він привчив її повертатися до нього. Змію він пропускав через вентилятор у найглухішу пору

ночі, знаючи напевно, що вона поповзе по шнуру і спуститься на ліжку. Рано чи пізно дівчина мала стати жертвою жахливого задуму — змія вжалила б її, якщо не

зараз, то через тиждень. Я дійшов цих висновків ще до того, як відвідав кімнату лікаря Ройлотта. Коли ж оглянув сидіння його стільця, то зрозумів, що в лікаря була звичка ставати на стілець, щоб дістатися до вентилятора. А коли я побачив вогнетривку шафу, блюдце з молоком і батіжок, мої останні сумніви остаточно розвіялися. Металевий брязкіт, який чула міс Стоунср, був, мабуть, стукотом дверцят вогнетривкої шафи, куди лікар ховав змію. Вам відомо, що я зробив, переконавшись у правильності своїх висновків. Як тільки я почув шипіння змії — ви, звичайно, теж чули його, — я зразу ж засвітив світло і почав шмагати її тростиною.

— Ви прогнали її назад у вентилятор...

— ...і тим самим змусив напасти на хазяїна. Удари моєї тростини розлютили її, в ній прокинулася зміїна злість, і вона напала на першого, хто зустрівся їй. Таким чином я певною мірою винен у смерті лікаря Грімсбі Ройлотта, але не можу сказати, щоб ця провина тяжким тягарем лягла на моє сумління.